

KHARAZMI UNIVERSITY

Research in Sport Management and Motor Behavior

Print ISSN: 2252-0716 - Online ISSN: 2716-9855

Developing A Responsible Tourism Development Model In Mountain-Based Sports Destinations

Mina Parhamzade¹, Elahe Kahdouei², Mohammad Siavashi³

1.M.A in Sports Management, South Tehran Payame Noor, Tehran, Iran.

2.Ph.D. student in sports management, Faculty of Sport Sciences, University of Mazandaran, Babolsar, Iran.

3.Assistant Professor of Sports Management in Payame Noor University, Tehran, Iran.

Corresponding Author: Elahe Kahdouei, Kahdoue.e@gmail.com

CrossMark

ARTICLE INFO

Article type

Research Article

Article history

Received: 2024/10/31

Revised: 2025/09/27

Accepted: 2025/09/27

KEYWORDS:

Sustainable Development, local Community, Mountains, Sports Destinations.

How to Cite:

Mina Parhamzade, Elahe Kahdouei, Mohammad Siavashi. **Developing A Responsible Tourism Development Model in Mountain-Based Sports Destinations**, *Research in Sport Management & Motor Behavior*, 2025: 15(30): 100-121

ABSTRACT

Aim: Mountain sports destinations have great attractions for tourists due to their special natural and physical characteristics, and one of the ways to contribute to sustainable development in these areas is the development of responsible tourism. The aim of the present study was to develop a responsible tourism development model in mountain-based sports destinations.

Methods: The research method was qualitative, of a grounded theory type, and the tool used was semi-structured interviews. The research population consisted of experts in the field of mountain sports tourism, and the sampling method was purposeful. The validity of the interviews was confirmed by experts, and reliability was established using the method of agreement between two coders (80%). The findings from 19 interviews were analyzed through coding and model presentation using MAXQDA 2020 software.

Result: The findings showed that causal conditions included a lack of smooth pathways and guide signs, tourist culture and local community, privatization, and security. Contextual conditions included neglect of carrying capacity, inadequate accommodation infrastructure, and poor transportation. Intervening conditions included price instability, lack of waste management, and rational policymaking. Strategies included hosting sports events, training specialized personnel, increasing interactions, and community-based planning. Consequences included regional economic development, adhering to sustainable development principles, and preserving cultural and natural heritage.

Conclusion: It is suggested that sports events at mountainous tourist destinations be held and planned with a focus on responsible tourism, including community-based training and employment of local personnel.

Published by Kharazmi University, Tehran, Iran. Copyright(c) The author(s) This is an open access article under the

CC BY-NC license (<https://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/>)

پژوهش در مدیریت ورزشی و رفتار حرکتی

تدوین الگوی توسعه گردشگری مسئولانه در مقاصد ورزشی مبتنی بر کوهستان

مینا پرهامزاده^۱، الهه کهدوئی^{۲*}، محمد سیاوشی^۳

۱. دانش آموخته کارشناسی ارشد مدیریت ورزشی، دانشگاه پیام نور تهران جنوب، تهران، ایران.

۲. دانشجوی دکتری مدیریت ورزشی، دانشکده علوم ورزشی، دانشگاه مازندران، بابلسر، ایران.

۳. استادیار مدیریت ورزشی، گروه تربیت بدنی دانشگاه پیام نور، تهران، ایران.

نویسنده مسئول: الهه کهدوئی Kahdoue.e@gmail.com

چکیده

مقدمه و هدف: مقاصد ورزشی کوهستانی به دلیل ویژگی‌های خاص طبیعی و فیزیکی، جذابیت‌های زیادی برای گردشگران دارند و یکی از راه‌های کمک به توسعه پایدار در این مناطق، توسعه گردشگری مسئولانه می‌باشد. هدف از پژوهش حاضر تدوین الگوی توسعه گردشگری مسئولانه در مقاصد ورزشی مبتنی بر کوهستان بود.

روش: روش پژوهش، کیفی از نوع داده بنیاد و ابزار، مصاحبه نیمه ساختار یافته بود. جامعه پژوهش شامل متخصصین حوزه گردشگری ورزشی کوهستان و روش نمونه‌گیری به صورت هدفمند بود. روایی مصاحبه‌ها از طریق متخصصین و پایایی با روش توافق دو کدگذار (۸۰ درصد) مورد تأیید قرار گرفت. یافته‌های حاصل از ۱۹ مصاحبه از طریق کدگذاری و ارائه مدل در نرم‌افزار MAXQDA2020 تجزیه و تحلیل شدند.

یافته‌ها: یافته‌ها نشان داد شرایط علی شامل کمبود مسیرهای هموار و علائم راهنما، فرهنگ گردشگران و جامعه محلی، خصوصی سازی و امنیت بود. شرایط زمینه‌ای شامل عدم توجه به ظرفیت برد، زیرساخت‌های اقامتی و حمل و نقل نامناسب بود. شرایط مداخله‌گر شامل بی‌ثباتی قیمت‌ها، نبود مدیریت پسماند بود. راهبردها شامل برگزاری رویدادهای ورزشی، تربیت نیروی انسانی متخصص، افزایش تعاملات سازمانی، برنامه‌ریزی مبتنی بر جامعه محلی و پیامدها شامل توسعه اقتصاد منطقه‌ای، رعایت اصول توسعه پایدار و حفظ میراث بود.

نتیجه‌گیری نهایی: پیشنهاد می‌شود رویدادهای ورزشی در مقاصد کوهستانی با محوریت گردشگری مسئولانه برگزار و برنامه‌ریزی مبتنی بر جامعه محلی شامل تربیت و استخدام نیروی انسانی صورت گیرد.

اطلاعات مقاله:

نوع مقاله: علمی-پژوهشی

دریافت: ۱۴۰۳/۰۸/۱۰

ویرایش: ۱۴۰۴/۰۷/۰۵

پذیرش: ۱۴۰۴/۰۷/۰۵

واژه‌های کلیدی:

توسعه پایدار، جامعه محلی، کوهستان، محیط زیست، مقاصد ورزشی.

ارجاع:

مینا پرهامزاده، الهه کهدوئی، محمد سیاوشی. تدوین الگوی توسعه گردشگری مسئولانه در مقاصد ورزشی مبتنی بر کوهستان. پژوهش در مدیریت ورزشی و رفتار حرکتی، ۱۴۰۴: ۱۵(۳۰): ۱۰۰-۱۲۱

Extended Abstract

Compared to other sectors of the world economy, tourism is recognized as one of the largest and fastest growing sectors that creates jobs, boosts economic progress, enriches culture and improves communities. It also accounts for 30% of service exports and one in ten jobs in the world (1). Tourism is considered one of the most important service industries worldwide. Governments and planners consider it a tool for sustainable development and environmental protection with minimal negative impact on the environment and traditions (2). Tourism is recognized by all major countries in the world and has accepted the fact that tourism not only helps improve the regional economy by earning foreign exchange, but also has a positive impact on the environment (3).

Incorporating some sports activities or watching sports events into the tourism program has become one of the major projects in the development of the tourism industry. Sports tourism is defined as the combination of sports events with tourism and can be divided into six types, including sports events, sports resorts, sports cruises, sports attractions, sports adventures, and sports tours (4). Sports tourism is also defined as a recreational trip in which people temporarily leave their place of residence to participate in physical sports activities, observe physical sports activities, or visit attractions related to physical sports activities (5). Mountains are known as the second most popular tourist destination after beaches and islands. The United Nations Environment Program declared 2002 as the International Year of Mountains to emphasize the importance of mountain tourism in the global market. Currently, mountains account for about 15 to 20 percent of the global tourism market. Since the 2010s, there has been a significant increase in visits to mountain areas on all continents. In Europe, around 120 million people visit the Alps annually. The Auvergne-Rhône-Alpes region in France recorded over 1.24 million overnight stays in 2019 alone. In North America, the number of visitors to Rocky Mountain National Park increased from 2.82 million in 2009 to 4.67 million in 2019, and in Australia, the Snowy Mountains hosted 1.68 million visitors in 2019 (6). The annual recreation value of mountain tourism in Pakistan is estimated at US\$126.3 per person, generating US\$22.8 million annually in the region (7). Hill stations offer great opportunities for tourism and the mountainous environment provides ideal conditions for

outdoor recreation and tourism, provided that it is exploited scientifically. Today, many tourists, especially foreign tourists, are very interested in traveling to natural destinations, as they escape from crowded environments and wish to enjoy their leisure time in a peaceful and beautiful atmosphere. For this reason, they choose hill stations as their preferred destinations. The charm of these areas, their wonderful weather conditions and the tranquility they offer, attract not only foreign tourists but also local travelers (8).

The global tourism industry is experiencing a paradigm shift that emphasizes sustainability and responsible practices. Mountain tourism has attracted a lot of attention as a focal point, attracting stunning landscapes, outdoor adventure and cultural experiences. However, this wave of tourism has led to concerns about the impacts on fragile ecosystems and local communities. To ensure sustainability, a comprehensive assessment of the economic, ecological and social dimensions is essential. The economic dimension addresses income generation, job opportunities and local economic growth. The ecological dimension emphasizes environmental protection, carbon footprint management and biodiversity conservation. Finally, the social dimension focuses on dynamic engagement with local communities, preservation of cultural heritage and equitable distribution of benefits. These dimensions constitute a set of sustainability criteria that are essential for the responsible development of mountain tourism (9). Responsible tourism includes all actions and awareness of stakeholders towards sustainable travel that relate to the three pillars of sustainability: the environment, the local community and the economy. Responsible tourism has been a powerful unifier among tourism stakeholders and is considered one of the pathways to achieving the United Nations Sustainable Development Goals 2030. Practicing responsible tourism brings maximum benefits to the local community and helps local people preserve their culture and habitat (10).

Literature and research background show that most studies have examined sustainability in various tourism and non-sport destinations or the impact of innovation on mountain sports tourism, and no research has been found on responsible tourism. While this type of tourism not only helps to preserve the environment and natural resources in mountainous areas, but also leads to the

promotion of cultural and economic interactions in local communities. Therefore, the researcher in the present study intends to answer this question: What is the development model of responsible tourism in mountain-based sports destinations?

The nature of the present study was exploratory and its approach was qualitative, data-based. The aim of the study was to achieve a paradigmatic model based on data collected through semi-structured interviews. The research population was 19 experts in the field of mountain sports tourism, including professors, managers, and researchers. The sampling method was purposive and the sample size was determined based on the principle of theoretical saturation. In the seventeenth interview, the researcher reached theoretical saturation and in order to increase the validity and coverage of all components, the interview continued up to 19 people. Reliability in qualitative research is equivalent to internal validity in quantitative research and refers to the reasonableness and correctness of the findings. In the present study, reliability was also confirmed by five sports management experts. Dependability is also equivalent to reliability in quantitative research and refers to the accuracy, stability, and consistency of the findings. In the present study, the percentage of agreement method between the two coders was used to assess the reliability of the interview, and the overall reliability was reported to be 80 percent. Open, axial, and selective coding were used in MAXQDA2020 software to analyze the interview data. The final research model was also presented using the dimensions of Strauss and Corbin's paradigm model, including causal conditions, contextual conditions, intervening conditions, strategies, and consequences.

Descriptive findings of the research population showed that out of a total of 19 people, 22% were female and 78% were male. 84% had a PhD and 16% had a master's degree. Also, 68% were majoring in sports management and 32% in tourism. Findings from interviews with 19 specialists included 63 open codes, 21 central codes, and 6 optional codes.

The findings showed that the causal conditions effective in the development of responsible tourism in mountain-based sports destinations included a lack of guides and signs, inappropriate culture of tourists and local communities in dealing with the environment, private sector investment problems, inadequate

security of some mountain sports destinations, and inappropriate marketing and advertising. The background conditions included the need to pay attention to the carrying capacity in mountain-based sports destinations, the need to create appropriate accommodation and hospitality infrastructure in mountain sports destinations, the need to create appropriate transportation infrastructure for transportation to the foothills and sports destinations, and the need for entrepreneurial management in mountain sports tourism. The intervening conditions included price instability and increased inflation, the lack of a waste management system in mountain sports destinations, and the lack of rational policymaking regarding the importance of responsible tourism in mountain sports destinations. The strategies included holding sports events in the mountains with a focus on responsible tourism, training and educating specialized human resources in the field of responsible tourism in the mountains, increasing interactions and coordination between organizations related to mountain sports tourism, and local community-based planning. The consequences of responsible tourism development in mountain-based sports destinations included improving local facilities and developing the regional economy, observing the principles of sustainable development in mountain sports destinations, and preserving cultural and natural heritage. According to the findings, it is suggested that a working group or coordination council consisting of representatives of organizations related to mountain sports tourism be formed to facilitate cooperation, exchange information, and create joint policies. Also, mountain sports events should be held in accordance with the principles of responsible tourism, with the aim of minimizing damage to the environment and attracting tourists. Specialized training courses should also be held for tourism guides and human resources active in the field of mountain sports tourism to improve knowledge, skills, and awareness about responsible tourism and environmental protection. Also, the local community should actively participate in the planning and decision-making process related to mountain tourism development in order to ensure that development is appropriate to local needs and values and increase public acceptance and support.

Among the limitations of this research, we can mention the lack of interest in mountain sports in society, geographical limitations, and the inability to select

experts from all over the country due to the high cost and time. It is suggested that research be conducted on how to introduce and promote mountain sports, especially in the media. It is also suggested to examine the impact of the role of relevant authorities and institutions in the development of responsible tourism in mountainous areas and to examine the role of advertising and destination branding with an emphasis on responsible tourism in these areas.

مقدمه

در مقایسه با بخش‌های مختلف اقتصادی جهان، گردشگری به‌عنوان یکی از بزرگ‌ترین و سریع‌ترین بخش‌های در حال گسترش شناخته می‌شود که اشتغال ایجاد می‌کند، پیشرفت اقتصادی را تقویت می‌کند، فرهنگ را غنی‌تر می‌کند و جوامع را بهبود می‌بخشد. همچنین، ۳۰ درصد صادرات خدمات و یک شغل از هر ده شغل در جهان به این صنعت اختصاص دارد (۱). صنعت گردشگری به‌عنوان یکی از مهم‌ترین صنایع خدماتی در سراسر جهان تلقی می‌شود. دولت‌ها و برنامه‌ریزان آن را ابزاری برای توسعه پایدار و حفاظت از محیط زیست با حداقل تأثیر منفی بر محیط زیست و سنت‌ها محسوب می‌کنند (۲). گردشگری توسط همه کشورهای بزرگ جهان به رسمیت شناخته شده است و این واقعیت را پذیرفته‌اند که گردشگری نه تنها با کسب ارز به بهبود اقتصاد منطقه کمک می‌کند، بلکه تأثیر مثبتی روی محیط می‌گذارد (۳).

گنجاندن برخی فعالیت‌های ورزشی یا تماشای رویدادهای ورزشی در برنامه گردشگری به یکی از پروژه‌های بزرگ توسعه صنعت گردشگری تبدیل شده است. گردشگری ورزشی به‌عنوان ترکیب رویدادهای ورزشی با گردشگری تعریف می‌شود و می‌توان آن را به شش نوع تقسیم کرد که شامل رویدادهای ورزشی، استراحتگاه‌های ورزشی، سفرهای دریایی ورزشی، جاذبه‌های ورزشی، ماجراجویی‌های ورزشی و تورهای ورزشی می‌شود (۴). همچنین گردشگری ورزشی به‌عنوان یک سفر تفریحی تعریف شده است که در آن افراد به طور موقت محل سکونت خود را برای شرکت در فعالیت‌های ورزشی بدنی، مشاهده فعالیت‌های ورزشی بدنی، یا بازدید از جاذبه‌های مرتبط با فعالیت‌های ورزشی بدنی ترک می‌کنند (۵). کوه‌ها به‌عنوان دومین مقصد محبوب گردشگری پس از سواحل و جزایر شناخته شده‌اند. برنامه محیط زیست سازمان ملل متحد، سال ۲۰۰۲ را به‌عنوان سال بین‌المللی کوه‌ها اعلام کرد تا بر اهمیت گردشگری کوهستان در بازار جهانی تأکید کند. در حال حاضر، کوه‌ها حدود ۱۵ تا ۲۰ درصد از بازار گردشگری جهانی را تشکیل می‌دهند. از دهه ۲۰۱۰، رشد قابل توجهی در بازدید از مناطق کوهستانی در تمام قاره‌ها مشاهده شده است. در اروپا سالانه حدود ۱۲۰ میلیون نفر از کوه‌های آلپ بازدید می‌کنند. منطقه اوورن-رون-آلپ در فرانسه تنها در سال ۲۰۱۹، بیش از ۲۴/۱ میلیون شب اقامت ثبت کرده است. در آمریکای شمالی، تعداد بازدیدکنندگان پارک ملی کوه راکی از ۲/۸۲ میلیون در سال ۲۰۰۹ به ۴/۶۷ میلیون در سال ۲۰۱۹ افزایش یافت و در استرالیا، کوه‌های برفی در سال ۲۰۱۹ ۱/۶۸ میلیون بازدیدکننده بود (۶). همچنین ارزش تفریحی سالانه گردشگری کوهستانی در پاکستان برای هر نفر بالغ بر ۱۲۶۳ دلار است که سالانه ۲۲/۸ میلیون دلار در منطقه ایجاد می‌کند (۷). ایستگاه‌های کوهستانی فرصت‌های فوق‌العاده‌ای برای گردشگری ارائه می‌دهند و محیط کوهستانی شرایط ایده‌آلی را برای تفریح در فضای باز و گردشگری فراهم می‌کند، به شرطی که به صورت علمی مورد بهره‌برداری قرار گیرد. امروزه بسیاری از گردشگران، به‌ویژه گردشگران خارجی، علاقه زیادی به سفر به مقاصد طبیعی دارند، زیرا از محیط‌های شلوغ فرار می‌کنند و آرزو دارند در فضایی آرام و زیبا از اوقات فراغت خود لذت ببرند. به همین دلیل، ایستگاه‌های کوهستانی را به‌عنوان مقصد مورد نظر خود انتخاب می‌کنند. جذابیت این مناطق، شرایط آب و هوای شگفت‌انگیز و آرامش موجود در آنها، نه تنها گردشگران خارجی بلکه مسافران محلی را نیز به خود جذب می‌کند (۸).

صنعت گردشگری جهانی در حال تجربه یک تغییر پارادایم است که بر پایداری و شیوه‌های مسئولانه تأکید دارد. گردشگری کوهستانی به‌عنوان یک نقطه کانونی، با جذابیت مناظر خیره‌کننده، ماجراجویی در فضای باز

و تجربیات فرهنگی، توجه زیادی را به خود جلب کرده است. با این حال، این موج گردشگری به نگرانی‌هایی در مورد تأثیرات بر اکوسیستم‌های شکننده و جوامع محلی منجر شده است. برای تضمین پایداری، ارزیابی جامع از ابعاد اقتصادی، اکولوژیکی و اجتماعی ضروری است. جنبه اقتصادی به تولید درآمد، فرصت‌های شغلی و رشد اقتصادی محلی می‌پردازد. بعد اکولوژیکی بر حفاظت محیطی، مدیریت ردپای کربن و حفظ تنوع زیستی تأکید دارد. در نهایت، جنبه اجتماعی بر تعامل پویا با جوامع محلی، حفظ میراث فرهنگی و توزیع عادلانه منافع متمرکز است. این ابعاد مجموعه‌ای از معیارهای پایداری را تشکیل می‌دهند که برای توسعه مسئولانه گردشگری کوهستانی ضروری هستند (۹). گردشگری مسئولانه شامل تمامی اقدامات و آگاهی ذی‌نفعان در راستای سفرهای پایدار است که به سه رکن پایداری یعنی محیط زیست، جامعه محلی و اقتصاد مربوط می‌شود. گردشگری مسئولانه یک متحدکننده قدرتمند در بین ذی‌نفعان گردشگری بوده است و به‌عنوان یکی از مسیرهای رسیدن به اهداف توسعه پایدار ۲۰۳۰ سازمان ملل در نظر گرفته می‌شود. تمرین مسئولانه گردشگری حداکثر منافع را برای جامعه محلی به ارمغان می‌آورد و به مردم محلی کمک می‌کند تا فرهنگ و زیستگاه خود را حفظ کنند (۱۰).

حقی و حیدرزاده (۱۴۰۰) نتیجه‌گیری کردند که عوامل اصلی گردشگری پایدار در این مناطق به ترتیب عبارتند از: خدمات شهری، نیازمندی‌های اولیه، جذابیت‌های تفریحی، فرهنگ جامعه میزبان، اقتصادی، زیست‌بوم طبیعی، جذابیت‌های فرهنگی و پایداری. همچنین، مشخص شد که شهر خوانسار در دو عامل پایداری و نیازمندی‌های اولیه با بیشترین ضعف مواجه است (۱۱). جافری و همکاران (۱۳۹۸) نشان دادند که مسیرهای توسعه به نوآوری، محیط به توسعه و محیط به نوآوری به ترتیب بیشترین تأثیر را در بین متغیرها دارند. نتایج این تحقیق برای مدیران ورزش و گردشگری، راهنمایان تور و سازمان‌هایی که با کوهستان سر و کار دارند، بستری فراهم می‌کند تا با توجه به محیط، توسعه و نوآوری، برنامه‌ریزی مدونی برای اشتغال‌زایی و درآمدزایی بیشتر در حوزه گردشگری کوهستان داشته باشند (۱۲). کولاسانته و همکاران (۲۰۲۴) بر ضرورت آگاهی و آموزش پایداری در این مقاصد و توسعه زیرساخت‌ها برای دسترسی به استراحتگاه‌های کوهستانی تأکید نمودند (۱۳). واگنسیل و همکاران (۲۰۲۴) بیان کردند بحث در مورد مسئولیت نشان‌دهنده ارتباط تنگاتنگی با سایر ذی‌نفعان صنعت گردشگری است. ۶۱ درصد مسئولیت اصلی توسعه پایدار را به سایر ذی‌نفعان نسبت می‌دهند و تنها ۳۹ درصد سازمان‌های مدیریت مقصد خود را در این نقش می‌بینند. از دیدگاه آنها، مقامات سیاسی (۲۹٪) و همچنین اپراتورهای محلی گردشگری (۲۳٪) در نقش اصلی قرار دارند (۱۴). گائو و رن (۲۰۲۳) گزارش کردند که شش نوع محصول گردشگری ورزشی شامل گشت و گذار، مسابقه، تعطیلات اوقات فراغت، تناسب اندام و سرگرمی و توسعه در فضای باز وجود دارد و دشواری‌های عملی در توسعه محصولات گردشگری ورزشی این منطقه شامل کمبود استعداد، نبود بازاریابی، تلاش‌های ناکافی جهت توسعه و کیفیت پایین محصولات بود (۱۵). زنگ و همکاران (۲۰۲۲) به این نتیجه رسیدند که همراه با تغییرات آب و هوایی، حمل و نقل یکی دیگر از جنبه‌های حیاتی در توسعه پایدار گردشگری کوهستانی می‌باشد و سازمان‌های دولتی و مدیران مقصد باید بین توسعه پایدار گردشگری

کوهستانی و محیط‌زیست و حفاظت از چشم‌انداز طبیعی تعادل برقرار کنند (۱۶). شاکسین و همکاران (۲۰۲۲) نشان دادند که یک سیستم گردشگری مسئولیت‌پذیر به ذی‌نفعان اجازه می‌دهد تا به‌درستی به معضلات رسیدگی کنند، اهداف توسعه پایدار را درونی کنند تا انضباط ذاتی خود را بیابند و برای انجام مسئولیت عمومی در تحقق توسعه پایدار گردشگری یخچالی با یکدیگر همکاری کنند (۱۷).

ادبیات و پیشینه پژوهش نشان می‌دهد که اکثر پژوهش‌ها به بررسی پایداری در مقاصد مختلف گردشگری و غیر ورزشی و یا تأثیر نوآوری بر گردشگری ورزشی کوهستانی پرداخته‌اند و پژوهشی در مورد گردشگری مسئولانه یافت نشده است. در حالی که این نوع گردشگری نه تنها به حفظ محیط زیست و منابع طبیعی در مناطق کوهستانی کمک می‌کند بلکه به ارتقای تعاملات فرهنگی و اقتصادی در جوامع محلی نیز می‌انجامد. لذا محقق در پژوهش حاضر قصد دارد به این سؤال پاسخ دهد: الگوی توسعه گردشگری مسئولانه در مقاصد ورزشی مبتنی بر کوهستان چگونه می‌باشد؟

روش‌شناسی

ماهیت پژوهش حاضر اکتشافی و رویکرد آن کیفی از نوع داده بنیاد بود. هدف از پژوهش، دستیابی به مدل پارادایمی بر اساس داده‌هایی بود که از طریق مصاحبه نیمه ساختاریافته گردآوری شد. جامعه پژوهش، ۱۹ نفر از متخصصین حوزه گردشگری ورزشی کوهستان شامل اساتید، مدیران و پژوهشگران بودند. روش نمونه‌گیری به صورت هدفمند و تعیین حجم نمونه بر اساس اصل اشباع نظری صورت گرفت. در مصاحبه هفدهم محقق به اشباع نظری رسید و به جهت افزایش اعتبار و پوشش تمامی مؤلفه‌ها، مصاحبه تا ۱۹ نفر ادامه یافت. اعتمادپذیری در تحقیقات کیفی معادل روایی درونی در تحقیقات کمی است و به معقول بودن و درستی یافته‌ها اشاره دارد. در پژوهش حاضر نیز اعتمادپذیری از طریق پنج تن از متخصصین مدیریت ورزشی مورد تأیید قرار گرفت. اتکاپذیری نیز معادل پایایی در تحقیقات کمی است و به دقت، ثبات و هماهنگی یافته‌ها اشاره دارد. در پژوهش حاضر جهت ارزیابی اتکاپذیری مصاحبه، از روش درصد توافق بین دو کدگذار استفاده شد و پایایی کلی ۸۰ درصد گزارش شد. از کدگذاری باز، محوری و انتخابی در نرم‌افزار MAXQDA2020 به منظور تجزیه و تحلیل داده‌های مربوط به مصاحبه‌ها استفاده گردید. همچنین مدل نهایی پژوهش با استفاده از ابعاد مدل پارادایمی اشتراوس و کوربین شامل شرایط علی، شرایط زمینه‌ای، شرایط مداخله‌گر، راهبردها و پیامدها ارائه شد.

یافته‌ها

یافته‌های توصیفی جامعه پژوهش نشان داد که از مجموع ۱۹ نفر، ۲۲ درصد زن و ۷۸ درصد مرد بودند. ۸۴ درصد مدرک دکتری و ۱۶ درصد مدرک کارشناسی ارشد داشتند. همچنین ۶۸ درصد، رشته مدیریت ورزشی و ۳۲ درصد، رشته گردشگری بودند. یافته‌های حاصل از مصاحبه با ۱۹ نفر از متخصصین شامل ۶۳ کد باز، ۲۱

کد محوری و ۶ کد انتخابی بود. یافته‌های مربوط به کدهای باز در جدول ۱، کدگذاری‌ها در جدول ۲ و مدل نهایی پژوهش در شکل ۱ نمایش داده شده است.

جدول ۱. کدهای اولیه

ردیف	کدهای باز	شماره مصاحبه‌ها
۱	مسیرهای ناهموار به منظور کوه پیمایی	P1, P2, P3, P14
۲	خطرناک بودن برخی مسیرهای منتهی به مقاصد ورزشی	P11, P13, P1
۳	تعاملات و تأثیرات متقابل بین گردشگران و جوامع محلی	P1, P12, P4
۴	نقش رسانه در فرهنگ‌سازی و حفاظت از محیط زیست	P1, P5, P19
۵	حمایت از بخش خصوصی	P8, P2, P15
۶	نیاز به سرمایه‌گذاران	P15, P2, P18
۷	اجرای تدابیر برای حفظ سلامت ورزشکاران و گردشگران	P7, P2, P19
۸	ایجاد محیطی امن و مطمئن برای فعالیت‌های ورزشی و تفریحی در کوهستان	P1, P2, P16
۹	افزایش تعداد بازدیدکنندگان در فصول اوج گردشگری	P1, P2, P18
۱۰	افزایش تخریب محیط زیست در برخی فصول	P7, P2, P10
۱۱	عدم توجه به ظرفیت برد در مقاصد ورزشی مبتنی بر کوهستان	P1, P2, P17
۱۲	شلوغی و کاهش کیفیت تجربه گردشگری	P12, P13, P8
۱۳	وضعیت نامناسب برخی مهمانخانه‌ها	P2, P12, P8, P19
۱۴	وضعیت نامناسب برخی رستوران‌ها	P1, P16, P17, P15
۱۵	ضعف در مدیریت و برنامه‌ریزی برای توسعه زیرساخت‌ها	P14, P5, P14, P15
۱۶	عدم وجود جاده‌های مناسب و ایمن برای رسیدن به کوهپایه‌ها	P12, P3, P4
۱۷	عدم وجود امکانات و تسهیلات کافی برای جابجایی افراد	P5, P12, P13
۱۸	فروسودگی زیرساخت‌های حمل و نقل	P16, P12, P6
۱۹	ناپایدار بودن قیمت‌ها	P1, P5, P10, P18
۲۰	افزایش غیر متناسب سطح عمومی قیمت‌ها	P13, P2, P10
۲۱	افزایش حجم زباله‌های تولید شده	P17, P15, P18
۲۲	چالش‌های زیست محیطی	P12, P19, P14
۲۳	نبود نگاه پایدار	P6, P19, P15
۲۴	عدم توجه کافی به جنبه‌های اقتصادی، اجتماعی و زیست‌محیطی این نوع گردشگری	P5, P19, P17
۲۵	فقدان برنامه‌ریزی جامع و استراتژیک در زمینه توسعه پایدار گردشگری	P3, P17, P18
۲۶	ایجاد و مدیریت فعالیت‌های ورزشی در مناطق کوهستانی	P6, P14, P19
۲۷	برگزاری مسابقه دوچرخه سواری کوهستان	P4, P13, P18
۲۸	فراهم کردن امکانات برگزاری رویداد ورزشی در کوهستان	P1, P18, P19
۲۹	ضرورت وجود افراد متخصص	P11, P17, P19
۳۰	ضرورت افزایش دانش در حوزه گردشگری مسئولانه در کوهستان	P5, P18, P8
۳۱	بهبود همکاری و هم‌افزایی میان نهادهای مرتبط	P6, P18, P19
۳۲	تعاملات بین ارگان‌های دخیل	P3, P17, P18

ردیف	کدهای باز	شماره مصاحبه ها
۳۳	ایجاد اشتغال برای اعضای جامعه محلی	P12, P13, P14
۳۴	تربیت نیروی انسانی از جوامع محلی	P13, P10, P11
۳۵	تأمین دسترسی عمومی به آب آشامیدنی سالم و با کیفیت	P11, P2, P10
۳۶	توسعه زیرساخت‌های مدیریت زباله	P9, P12, P3
۳۷	توسعه انرژی‌های پاک	P1, P18, P19
۳۸	ارائه اطلاعات دقیق، مرتبط و جدید به گردشگران	P5, P10, P11
۳۹	به روزرسانی مداوم محتوا	P12, P13, P15
۴۰	ارائه اطلاعات صحیح و به روز به مشتریان	P1, P14, P5
۴۱	استفاده از زبان‌های برنامه‌نویسی جدید	P1, P2, P10
۴۲	رونق اقتصاد محلی	P10, P2, P19
۴۳	افزایش امکانات	P1, P2, P17
۴۴	مشارکت بیشتر جامعه محلی	P16, P17, P19
۴۵	افزایش توانمندی‌های اقتصادی	P17, P18, P16
۴۶	نگاه بیشتر پایداری در مناطق ورزشی کوهستان	P11, P12, P19
۴۷	افزایش رفتارهای مسئولانه	P13, P10, P11
۴۸	ترویج شیوه‌های پایدار در این مناطق	P16, P12, P15
۴۹	افزایش آگاهی نسبت به مسائل زیست محیطی	P1, P12, P9
۵۰	استفاده بهینه از منابع محلی و حفظ محیط زیست برای نسل‌های آینده	P1, P5, P19
۵۱	حفاظت از اکوسیستم‌ها	P2, P11, P17
۵۲	حفظ زیبایی‌های طبیعی	P1, P12, P13
۵۳	حفظ تنوع زیستی	P5, P3, P19
۵۴	بازاریابی هدفمند برای جذب افراد	P5, P12, P13
۵۵	تبلیغات مناسب در فضای مجازی	P12, P10, P9
۵۶	تبلیغات به زبان‌های مختلف در شبکه‌های اجتماعی	P3, P4, P14, P15
۵۷	معرفی مقاصد گردشگری ورزشی کوهستانی	P2, P12, P17
۵۸	معرفی امکانات گردشگری ورزشی کوهستانی	P1, P12, P13
۵۹	ناشناخته بودن مفهوم گردشگری مسئولانه در مقاصد کوهستانی	P5, P6, P10
۶۰	رسیدگی نامناسب به کوهستان‌های ایران	P2, P6, P7, P8
۶۱	لزوم مدیریت آگاهانه در مقاصد کوهستانی	P1, P5, P9
۶۲	مدیریت کارآفرینی در اینگونه مقاصد	P6, P7, P19
۶۳	لزوم وجود استراتژی برای گردشگری مسئولانه در مقاصد کوهستانی	P6, P7, P13

جدول ۲. کدگذاری

کدهای انتخابی	کدهای محوری	کدهای باز	
شرایط علی	کمبود مسیرهای هموار کوه پیمایی و دامنه نوردی، راهنمایان و علائم راهنما	مسیرهای ناهموار به منظور کوه پیمایی	
		خطرناک بودن برخی مسیرهای منتهی به مقاصد ورزشی	
	فرهنگ نامناسب گردشگران و جامعه محلی در برخورد با محیط زیست	تعاملات و تأثیرات متقابل بین گردشگران و جوامع محلی	
		نقش رسانه در فرهنگ سازی و حفاظت از محیط زیست	
	مشکلات سرمایه گذاری بخش خصوصی	حمایت از بخش خصوصی	
		نیاز به سرمایه گذاران	
	امنیت نامناسب برخی مقاصد ورزشی کوهستان	امنیت نامناسب برخی مقاصد ورزشی کوهستان	اجرای تدابیر برای حفظ سلامت ورزشکاران و گردشگران
			ایجاد محیطی امن و مطمئن برای فعالیت های ورزشی و تفریحی در کوهستان
		بازاریابی و تبلیغات نامناسب	بازاریابی هدفمند برای جذب افراد
			تبلیغات مناسب در فضای مجازی
تبلیغات به زبان های مختلف در شبکه های اجتماعی			
معرفی مقاصد گردشگری ورزشی کوهستانی			
شرایط زمینه ای	لزوم توجه به ظرفیت برد در مقاصد ورزشی مبتنی بر کوهستان	افزایش تعداد بازدیدکنندگان در فصول اوج گردشگری	
		افزایش تخریب محیط زیست در برخی فصول	
		عدم توجه به ظرفیت برد در مقاصد ورزشی مبتنی بر کوهستان	
		شلوغی و کاهش کیفیت تجربه گردشگری	
	لزوم ایجاد زیرساخت های اقامتی و پذیرایی مناسب در مقاصد ورزشی کوهستانی	لزوم ایجاد زیرساخت های اقامتی و پذیرایی مناسب در مقاصد ورزشی کوهستانی	وضعیت نامناسب برخی مهمانخانه ها
		وضعیت نامناسب برخی رستوران ها	
		ضعف در مدیریت و برنامه ریزی برای توسعه زیرساخت ها	
	لزوم ایجاد زیرساخت های حمل و نقل مناسب انتقال به کوهپایه ها و مقاصد ورزشی	لزوم ایجاد زیرساخت های حمل و نقل مناسب انتقال به کوهپایه ها و مقاصد ورزشی	عدم وجود جاده های مناسب و ایمن برای رسیدن به کوهپایه ها
			عدم وجود امکانات و تسهیلات کافی برای جابجایی افراد

کدهای انتخابی	کدهای محوری	کدهای باز
	لزوم مدیریت کارآفرینانه در گردشگری ورزشی کوهستانی	فرسودگی زیرساخت‌های حمل و نقل
		ناشناخته بودن مفهوم گردشگری مسئولانه در مقاصد کوهستانی
		رسیدگی نامناسب به کوهستان‌های ایران
		لزوم مدیریت آگاهانه در مقاصد کوهستانی
		مدیریت کارآفرینی در اینگونه مقاصد
شرایط مداخله گر	بی ثباتی قیمت‌ها و افزایش تورم	ناپایدار بودن قیمت‌ها
		افزایش غیر متناسب سطح عمومی قیمت‌ها
		افزایش حجم زباله‌های تولید شده
		چالش‌های زیست محیطی
		نبود نگاه پایدار
	نبود سیاست گذاری منطقی در مورد اهمیت گردشگری مسئولانه در مقاصد ورزشی کوهستانی	عدم توجه کافی به جنبه‌های اقتصادی، اجتماعی و زیست محیطی این نوع گردشگری
		فقدان برنامه‌ریزی جامع و استراتژیک در زمینه توسعه پایدار گردشگری
		ایجاد و مدیریت فعالیت‌های ورزشی در مناطق کوهستانی
		برگزاری مسابقه دوچرخه‌سواری کوهستان فراهم کردن امکانات برگزاری رویداد ورزشی در کوهستان
		ضرورت وجود افراد متخصص
راهبردها	آموزش و تربیت نیروی انسانی متخصص در حوزه گردشگری مسئولانه در کوهستان	ضرورت افزایش دانش در حوزه گردشگری مسئولانه در کوهستان
		افزایش تعاملات و هماهنگی بین سازمان‌های مرتبط با گردشگری ورزشی در کوهستان
		برنامه ریزی مبتنی بر جامعه محلی
		توسعه زیرساخت‌های آب سالم، انرژی‌های پاک، زباله و پسماند
		فعال و به روز بودن سایت‌های گردشگری مقاصد کوهستانی
	توسعه زیرساخت‌های آب سالم، انرژی‌های پاک، زباله و پسماند	بهبود همکاری و هم‌افزایی میان نهادهای مرتبط
		تعملات بین ارگان‌های دخیل
		ایجاد اشتغال برای اعضای جامعه محلی
		تربیت نیروی انسانی از جوامع محلی
		تأمین دسترسی عمومی به آب آشامیدنی سالم و با کیفیت
	به روزرسانی مداوم محتوا	توسعه زیرساخت‌های مدیریت زباله
		توسعه انرژی‌های پاک
		ارائه اطلاعات دقیق، مرتبط و جدید به گردشگران
		به روزرسانی مداوم محتوا

کدهای انتخابی	کدهای محوری	کدهای باز	
پیامدها	ارائه اطلاعات صحیح و به‌روز به مشتریان	استفاده از زبان‌های برنامه‌نویسی جدید	
			روئق اقتصاد محلی
	بهبود امکانات محلی و توسعه اقتصاد منطقه‌ای	افزایش امکانات	مشارکت بیشتر جامعه محلی
		افزایش توانمندی‌های اقتصادی	نگاه بیشتر پایداری در مناطق ورزشی کوهستان
		رعایت اصول توسعه پایدار در مقاصد ورزشی کوهستانی	افزایش رفتارهای مسئولانه
		ترویج شیوه‌های پایدار در این مناطق	افزایش آگاهی نسبت به مسائل زیست محیطی
	حفظ میراث فرهنگی و طبیعی	استفاده بهینه از منابع محلی و حفظ محیط زیست برای نسل‌های آینده	حفاظت از اکوسیستم‌ها
		حفظ زیبایی‌های طبیعی	حفظ تنوع زیستی

شکل ۱. مدل نهایی پژوهش

بحث و نتیجه گیری

یافته‌ها نشان داد که شرایط علی مؤثر در توسعه گردشگری مسئولانه در مقاصد ورزشی مبتنی بر کوهستان شامل کمبود در راهنمایان و علائم راهنما، فرهنگ نامناسب گردشگران و جامعه محلی در برخورد با محیط زیست، مشکلات سرمایه‌گذاری بخش خصوصی، امنیت نامناسب برخی مقاصد ورزشی کوهستانی و بازاریابی و تبلیغات نامناسب بود و با یافته‌های حقی و حیدرزاده (۱۴۰۰) و گائو و رن (۲۰۲۳) همسو می‌باشد. نبود علائم راهنما و راهنمایان باعث می‌شود که کوهنوردان به راحتی مسیر را گم کنند که این موضوع به‌ویژه در مناطق ناشناخته و شرایط جوی نامناسب خطرناک است. مسیرهای ناهموار و عدم وجود علائم هشداردهنده می‌تواند باعث افزایش خطر سقوط و آسیب‌دیدگی شود، به‌خصوص در مناطق شیب‌دار و سنگلاخ. مشکلات سرمایه‌گذاری بخش خصوصی از چند جهت می‌تواند تأثیرگذار باشد اولاً، کمبود زیرساخت‌های مناسب مانند راه‌های دسترسی، اقامتگاه‌های استاندارد و سیستم‌های مدیریت پسماند، موجب فشار بیش از حد بر محیط‌زیست می‌شود. ثانیاً بدون سرمایه‌گذاری کافی، ایجاد امکاناتی که هم‌زمان نیازهای گردشگران و الزامات پایداری را

برآورده کنند، ممکن نیست. سرمایه‌گذاری بخش خصوصی در مقاصد ورزشی کوهستانی می‌تواند به ایجاد فرصت‌های شغلی برای محلی‌ها و توسعه اقتصادی منطقه کمک کند. این سرمایه‌گذاری‌ها می‌توانند به توسعه زیرساخت‌های گردشگری ورزشی مانند مسیرهای دوچرخه‌سواری کوهستانی و سایر فعالیت‌های ورزشی منجر شود که به جذب گردشگر بیشتر کمک می‌کند و در نتیجه درآمد منطقه را افزایش می‌دهد. امنیت مقاصد ورزشی کوهستانی از عوامل کلیدی در توسعه گردشگری ورزشی به شمار می‌رود. در این مقاصد، امنیت نه تنها شامل حفاظت فیزیکی و جانی بلکه به امنیت محیطی و شرایط طبیعی نیز مربوط می‌شود (۱۸). کوهستان‌ها به‌عنوان مقاصد ورزشی ماجراجویی، با خطراتی مانند شرایط آب‌وهوای بد و سنگ سست مواجه هستند که می‌توانند بر تجربه گردشگران تأثیر بگذارند. امنیت فیزیکی و جانی گردشگران در کوهستان از مهم‌ترین عوامل جذب گردشگر است. ایجاد شرایط ایمن برای فعالیت‌های ورزشی مانند کوهنوردی و اسکی ضروری است. وجود خدمات امدادی و نجات در دسترس، در صورت بروز حوادث، امنیت روانی گردشگران را افزایش می‌دهد. تبلیغات نامناسب و غیرمسئولانه که تنها بر جذب حداکثری گردشگران تمرکز دارد، می‌تواند منجر به افزایش بی‌رویه حضور گردشگران در مناطق کوهستانی شود. این امر به تخریب زیست‌محیطی، آلودگی و کاهش جذابیت طبیعی منطقه منجر می‌شود. تبلیغات مناسب می‌تواند ابزاری قدرتمند برای توسعه پایدار و مسئولانه گردشگری ورزشی در مناطق کوهستانی باشد، اما تنها در صورتی که با اصول اخلاقی و زیست‌محیطی هماهنگ باشد.

شرایط زمینه‌ای شامل لزوم توجه به ظرفیت برد در مقاصد ورزشی مبتنی بر کوهستان، لزوم ایجاد زیرساخت‌های اقامتی و پذیرایی مناسب در مقاصد ورزشی کوهستانی، لزوم ایجاد زیرساخت‌های حمل‌ونقل مناسب انتقال به کوهپایه‌ها و مقاصد ورزشی و لزوم مدیریت کارآفرینانه در گردشگری ورزشی کوهستان بود و با نتایج کولاسانته و همکاران (۲۰۲۴) و زنگ و همکاران (۲۰۲۲) همسو می‌باشد. ژائو و همکاران (۲۰۲۵) بیان کردند خدمات، پلی بین مردم و طبیعت هستند، به‌ویژه برای کوه‌ها که بیش از دو سوم قلمرو جهان را پوشش می‌دهند و قادر به ارائه خدمات اکوسیستمی متنوعی هستند و برای افزایش رفاه انسان اهمیت دارند (۱۸). در مقاصد ورزشی مبتنی بر کوهستان، ظرفیت برد به معنای توانایی محیط برای پذیرش تعداد مشخصی از بازدیدکنندگان بدون آسیب به محیط طبیعی است. عدم توجه به این ظرفیت می‌تواند اثرات منفی زیادی بر محیط زیست و تجربه بازدیدکنندگان داشته باشد. یکی از مهم‌ترین مشکلات عدم توجه به ظرفیت برد، افزایش فشار بر محیط طبیعی است که می‌تواند به تخریب مسیرها، آلودگی محیطی و از بین رفتن اکوسیستم‌های حساس منجر شود. در مناطق کوهستانی، ظرفیت برد به دلیل محدودیت‌های طبیعی و حفاظتی، بسیار مهم است. عدم توجه به این ظرفیت می‌تواند به از بین رفتن پوشش گیاهی، آلودگی آب و تخریب زیستگاه‌های وحشی منجر شود. این مسائل نه تنها بر محیط زیست تأثیر می‌گذارد، بلکه تجربه بازدیدکنندگان را نیز تحت تأثیر قرار می‌دهد. در نهایت، این عدم توجه می‌تواند به کاهش کیفیت محیط و تجربه بازدیدکنندگان منجر شود و در دراز مدت، مقاصد ورزشی کوهستانی را از جذابیت انداخته و به کاهش تعداد بازدیدکنندگان بیانجامد. علاوه بر اثرات محیطی، عدم توجه به ظرفیت برد می‌تواند تجربه بازدیدکنندگان را نیز تحت تأثیر قرار دهد. افزایش تعداد

بازدیدکنندگان بیش از ظرفیت برد، می‌تواند به شلوغی بیش از حد، کاهش کیفیت خدمات و افزایش زمان انتظار برای استفاده از تسهیلات منجر شود. این شرایط می‌تواند تجربه بازدیدکنندگان را بدتر کند و به کاهش رضایت و کاهش تمایل به بازگشت به آن منطقه بیانجامد؛ بنابراین، مدیریت مناسب ظرفیت برد و وجود سایت‌های فعال گردشگری به منظور حفظ کیفیت تجربه بازدیدکنندگان و حفاظت از محیط زیست ضروری است.

زیرساخت‌های اقامتی و پذیرایی نامناسب در مقاصد ورزشی کوهستانی و زیرساخت‌های حمل و نقل نامناسب برای انتقال به کوهپایه‌ها و مقاصد ورزشی، از مهم‌ترین موانع توسعه گردشگری ورزشی در این مناطق به شمار می‌آیند. آپولو و همکاران (۲۰۲۵) بیان کردند جوامع محلی معتقدند عدم توسعه حمل و نقل در مناطق کوهستانی می‌تواند گردشگری در این مناطق را از بین ببرد (۱۹). در بسیاری از مقاصد کوهستانی، کمبود تأسیسات اقامتی استاندارد و خدمات رفاهی مناسب، باعث نارضایتی گردشگران می‌شود. این شرایط نه تنها از جذب گردشگر کاسته بلکه احتمال بازگشت آن‌ها به این مناطق را نیز کاهش می‌دهد. از طرف دیگر، زیرساخت‌های حمل و نقل نامناسب، به‌ویژه در مناطق دور از شهر، دسترسی به جاذبه‌های طبیعی را با چالش مواجه می‌کند. نبود راه‌های ارتباطی مناسب و حمل و نقل عمومی، باعث می‌شود که بسیاری از جاذبه‌های طبیعی و پتانسیل‌های گردشگری ماجراجویانه در دسترس گردشگران قرار نگیرد. این مشکل به‌ویژه در فصل زمستان که جاده‌ها به دلیل بارش برف مسدود می‌شوند، تشدید می‌شود. در نتیجه، توسعه زیرساخت‌های حمل و نقل و بهبود شرایط دسترسی به این مناطق، از مهم‌ترین راهکارهای توسعه گردشگری ورزشی در مناطق کوهستانی است. همچنین، زیرساخت‌های اقامتی و پذیرایی باید به گونه‌ای طراحی شوند که با محیط طبیعی هماهنگ باشند و از جذابیت‌های موجود در طبیعت استفاده کنند. طراحی مراکز اقامتی استاندارد و با کیفیت، نه تنها رضایت گردشگران را افزایش می‌دهد، بلکه به توسعه پایدار گردشگری در این مناطق نیز کمک می‌کند. مدیریت کارآفرینانه در گردشگری ورزشی کوهستان می‌تواند به توسعه گردشگری مسئولانه در مقاصد ورزشی مبتنی بر کوهستان کمک قابل توجهی کند. این نوع مدیریت با اتکا به نوآوری و ریسک‌پذیری، فرصت‌های جدیدی را برای توسعه گردشگری ورزشی در مناطق کوهستانی ایجاد می‌کند. با استفاده از فناوری‌های نوین و بازاریابی اینترنتی، کارآفرینان می‌توانند خدمات جدیدی را در این مناطق ارائه دهند که هم به رشد اقتصادی کمک می‌کند و هم به حفظ محیط زیست توجه دارد. توسعه گردشگری ورزشی در مناطق کوهستانی با مدیریت کارآفرینانه، به ایجاد ساختارهای کارآفرینانه و منابع انسانی نوآورانه نیاز دارد. این رویکرد نه تنها به جذب گردشگر بیشتر کمک می‌کند، بلکه به ایجاد فرصت‌های شغلی و توسعه اقتصادی پایدار در این مناطق نیز منجر می‌شود. همچنین، با تأکید بر مسئولیت‌پذیری در گردشگری، کارآفرینان می‌توانند به توسعه پایدار محیطی و اجتماعی در این مناطق کمک کنند؛ بنابراین، مدیریت کارآفرینانه در گردشگری ورزشی کوهستان می‌تواند به توسعه گردشگری مسئولانه و پایدار در این مناطق بیانجامد.

شرایط مداخله‌گر شامل بی‌ثباتی قیمت‌ها و افزایش تورم، نبود سیستم مدیریت پسماند در مقاصد ورزشی کوهستانی و نبود سیاست‌گذاری منطقی در مورد اهمیت گردشگری مسئولانه در مقاصد ورزشی کوهستانی بود

و با نتایج جافری و همکاران (۱۳۹۸) همسو می‌باشد. بی‌ثباتی قیمت‌ها و افزایش تورم در مقاصد ورزشی کوهستانی می‌تواند اثرات منفی قابل توجهی بر جوامع محلی و گردشگران داشته باشد. افزایش تقاضا برای کالاها و خدمات در فصل‌های اوج گردشگری، به‌ویژه در مناطق کوهستانی که گردشگری ورزشی رواج دارد، منجر به افزایش قیمت‌ها می‌شود. این افزایش قیمت‌ها نه تنها برای گردشگران، بلکه برای ساکنان محلی نیز چالش ایجاد می‌کند، زیرا آنها مجبور به پرداخت هزینه‌های بالاتر برای مایحتاج خود می‌شوند. علاوه بر این، تورم می‌تواند به بی‌ثباتی اقتصادی و کاهش قدرت خرید ساکنان محلی منجر شود که در درازمدت می‌تواند به کاهش کیفیت زندگی و رفاه اجتماعی در این مناطق بیانجامد. نبود سیستم مدیریت پسماند در مقاصد ورزشی کوهستانی یکی از چالش‌های مهمی است که با توسعه گردشگری همراه است. افزایش تعداد گردشگران در این مناطق، حجم تولید زباله را به شدت افزایش می‌دهد. در غیاب زیرساخت‌های مناسب برای جمع‌آوری و دفع بهداشتی زباله، این مناطق با چالش‌های زیست‌محیطی جدی مواجه می‌شوند. تولید بی‌رویه زباله نه تنها محیط زیست را آلوده می‌کند، بلکه چهره ناخوشایندی از منطقه به گردشگران ارائه می‌دهد و می‌تواند به کاهش جذابیت و درآمدهای گردشگری منجر شود. بنابراین، ایجاد سیستم‌های مدیریت پسماند کارآمد و آموزش گردشگران و ساکنان محلی در مورد اهمیت تفکیک و دفع صحیح زباله از ضروریات توسعه پایدار گردشگری در این مناطق است. نبود سیاست‌گذاری منطقی در مورد اهمیت گردشگری مسئولانه در مقاصد ورزشی کوهستانی می‌تواند به عدم تعادل در توسعه اقتصادی و اجتماعی این مناطق منجر شود. گردشگری مسئولانه نه تنها به حفاظت از محیط زیست کمک می‌کند، بلکه می‌تواند منافع اقتصادی پایداری را برای جوامع محلی ایجاد کند. در غیاب سیاست‌گذاری مناسب، ممکن است توسعه گردشگری به افزایش قیمت‌ها، اشتغال کاذب و بی‌ثباتی اقتصادی منجر شود. سیاست‌گذاری مسئولانه باید بر ایجاد زیرساخت‌های مناسب، آموزش نیروی انسانی محلی و ترویج گردشگری پایدار متمرکز باشد تا از این طریق توسعه اقتصادی و اجتماعی پایدار در این مناطق تسهیل شود. همچنین، مشارکت ساکنان محلی در تصمیم‌گیری‌ها و پروژه‌های توسعه گردشگری می‌تواند به ایجاد اشتغال پایدار و بهبود کیفیت زندگی در این مناطق کمک کند.

راهبردها شامل برگزاری رویدادهای ورزشی در کوهستان با محوریت گردشگری مسئولانه، آموزش و تربیت نیروی انسانی متخصص در حوزه گردشگری مسئولانه در کوهستان، افزایش تعاملات و هماهنگی بین سازمان‌های مرتبط با گردشگری ورزشی در کوهستان و برنامه‌ریزی مبتنی بر جامعه محلی بود و با نتایج کولاسانته و همکاران (۲۰۲۴) و زنگ و همکاران (۲۰۲۲) همسو می‌باشد. میائو و همکاران (۲۰۲۵) گزارش کردند افزایش حمایت برای ارتقای توسعه پایدار در مناطق کوهستانی توسعه‌نیافته بسیار مهم است (۲۰). برگزاری رویدادهای ورزشی در کوهستان می‌تواند به توسعه گردشگری مسئولانه در این مناطق کمک کند. این رویدادها نه تنها به جذب گردشگران بیشتر منجر می‌شوند، بلکه می‌توانند به توسعه زیرساخت‌های محلی و ارتقای تصویر مقصد کمک کنند. در توسعه گردشگری مسئولانه در کوهستان، آموزش و تربیت نیروی انسانی متخصص از اهمیت ویژه‌ای برخوردار است. این نیروها باید در زمینه مدیریت پایدار گردشگری، حفاظت از محیط زیست و برقراری تعاملات مؤثر با گردشگران آموزش ببینند. با تربیت کارشناسان متخصص، می‌توان به

توسعه پایدار گردشگری ورزشی در کوهستان کمک کرد و از این طریق، نه تنها به حفاظت از محیط زیست بلکه به ارتقای کیفیت خدمات ارائه شده به گردشگران نیز پرداخته شود. این آموزش‌ها باید بر اساس نیازهای محلی و با مشارکت جوامع محلی انجام شود تا از این طریق، توسعه گردشگری مسئولانه و پایدار در کوهستان تضمین شود. برای توسعه گردشگری ورزشی در کوهستان، افزایش تعاملات و هماهنگی بین سازمان‌های مرتبط از جمله ضروریات است. این تعاملات باید بین سازمان‌های محلی، ملی و بین‌المللی صورت گیرد تا از این طریق، برنامه‌ریزی جامع و یکپارچه برای توسعه گردشگری ورزشی در کوهستان انجام شود. با همکاری این سازمان‌ها، می‌توان به تسهیل فرآیندهای برنامه‌ریزی، تخصیص منابع و مدیریت رویدادهای ورزشی پرداخت و از این طریق، به توسعه پایدار گردشگری ورزشی در کوهستان کمک کرد. همچنین، این همکاری می‌تواند به حل چالش‌های موجود در این زمینه کمک کند و از این طریق، تجربه گردشگری مسئولانه و پایدار برای گردشگران فراهم شود. برنامه‌ریزی مبتنی بر جامعه محلی در توسعه گردشگری ورزشی در کوهستان از اهمیت ویژه‌ای برخوردار است. این برنامه‌ریزی باید بر اساس نیازها و اولویت‌های جوامع محلی انجام شود تا از این طریق، توسعه گردشگری مسئولانه و پایدار تضمین شود. با مشارکت جوامع محلی در فرآیند برنامه‌ریزی، می‌توان به توسعه زیرساخت‌های محلی، ارتقای تصویر مقصد و افزایش درآمدهای اقتصادی کمک کرد. همچنین این مشارکت می‌تواند به کاهش چالش‌های زیست‌محیطی و اجتماعی ناشی از توسعه گردشگری کمک کند و از این طریق، توسعه پایدار گردشگری ورزشی در کوهستان را تضمین کند. در نهایت، برنامه‌ریزی مبتنی بر جامعه محلی می‌تواند به تقویت هویت ملی و ارتقای کیفیت زندگی ساکنان محلی نیز کمک کند.

پیامدهای توسعه گردشگری مسئولانه در مقاصد ورزشی مبتنی بر کوهستان شامل بهبود امکانات محلی و توسعه اقتصاد منطقه‌ای، رعایت اصول توسعه پایدار در مقاصد ورزشی کوهستانی و حفظ میراث فرهنگی و طبیعی بود و با نتایج جافری و همکاران (۱۳۹۸) همسو می‌باشد. بهبود امکانات محلی و توسعه اقتصاد منطقه‌ای می‌تواند به‌طور قابل توجهی بر توسعه پایدار جوامع محلی تأثیر بگذارد. با ارتقای زیرساخت‌ها و امکانات محلی، می‌توان به ایجاد اشتغال و افزایش درآمد محلی کمک کرد. این امر نه تنها به رشد اقتصادی کمک می‌کند، بلکه به حفظ هویت فرهنگی و بهبود کیفیت زندگی نیز منجر می‌شود. در مقاصد ورزشی کوهستانی، رعایت اصول توسعه پایدار از اهمیت ویژه‌ای برخوردار است. توسعه پایدار به معنای ایجاد تعادل بین توسعه اقتصادی، حفاظت از محیط زیست و ارتقای کیفیت زندگی است. در این زمینه، استفاده از انرژی‌های تجدیدپذیر، کاهش تولید زباله و حفاظت از منابع طبیعی از مهم‌ترین اصول هستند. همچنین، مشارکت جوامع محلی و توزیع عادلانه درآمد حاصل از گردشگری می‌تواند به کاهش نابرابری‌ها و بهبود کیفیت زندگی کمک کند. در توسعه پایدار مقاصد ورزشی کوهستانی، باید به حفاظت از تنوع زیستی و میراث طبیعی و فرهنگی منطقه نیز توجه شود. حفظ میراث فرهنگی و طبیعی در توسعه پایدار مقاصد ورزشی کوهستانی از اهمیت زیادی برخوردار است. گردشگری فرهنگی می‌تواند به‌عنوان ابزاری برای حفظ هویت فرهنگی جوامع محلی و میراث تاریخی عمل کند. با برنامه‌ریزی دقیق و مشارکت محلی، می‌توان از پتانسیل گردشگری برای حفاظت از میراث فرهنگی و طبیعی استفاده کرد و در عین حال به توسعه اقتصادی پایدار کمک کرد. این امر نه تنها به نسل‌های آینده

کمک می‌کند که میراث خود را حفظ کنند، بلکه به ایجاد یک توسعه پایدار و سازنده در جوامع محلی نیز منجر می‌شود.

با توجه به یافته‌ها پیشنهاد می‌شود کارگروه یا شورای هماهنگی متشکل از نمایندگان سازمان‌های مرتبط با گردشگری ورزشی در کوهستان برای تسهیل همکاری‌ها، تبادل اطلاعات و ایجاد سیاست‌های مشترک تشکیل شود. همچنین رویدادهای ورزشی کوهستانی با رعایت اصول گردشگری مسئولانه، با هدف حداقل آسیب به محیط زیست و جذب گردشگران برگزار شود. دوره‌های آموزشی تخصصی نیز برای راهنمایان گردشگری و نیروی انسانی فعال در حوزه گردشگری ورزشی کوهستان به منظور ارتقاء دانش، مهارت و آگاهی درباره گردشگری مسئولانه و حفاظت از محیط زیست برگزار شود. همچنین جامعه محلی در فرآیند برنامه‌ریزی و تصمیم‌گیری مربوط به توسعه گردشگری کوهستانی به منظور تضمین تناسب توسعه با نیازها و ارزش‌های محلی و افزایش پذیرش و حمایت مردم، مشارکت فعال داشته باشند.

از محدودیت‌های این پژوهش می‌توان به کم رنگ بودن ورزش‌های کوهستانی در جامعه و محدودیت‌های جغرافیایی و عدم امکان انتخاب افراد خبره از سراسر کشور به علت کثرت هزینه و زمان اشاره نمود. پیشنهاد می‌شود در مورد چگونگی معرفی و ترویج ورزش‌های کوهستانی خصوصا در رسانه‌ها فعالیت پژوهشی انجام شود. همچنین به بررسی تاثیر نقش متولیان و نهادهای ذی‌ربط در توسعه گردشگری مسئولانه در مناطق کوهستانی و بررسی نقش تبلیغات و برندسازی مقصد با تأکید بر گردشگری مسئولانه در این مناطق پرداخته شود.

References

1. Jeelani P, Shah SA, Dar SN, Rashid H. Sustainability constructs of mountain tourism development: The evaluation of stakeholders' perception using SUS-TAS. *Environment, Development and Sustainability*. 2023;25(8):8299-317. <https://doi.org/10.1007/s10668-022-02401-8>
2. Hailiang Z, Chau, K. Y., & Waqas, M. Does green finance and renewable energy promote tourism for sustainable development: empirical evidence from China. *Renewable Energy*. 2023:660-71. <https://doi.org/10.1016/j.renene.2023.03.032>
3. Bhattacharjee BJ, Nath L. Quantifying Tourism Performance of Select States of India: A Comparative Study Using Composite Weighted Index. <https://www.caluniv.ac.in/dj/BS-Journal/V-43-I&II/BJB.pdf>
4. Yang J-J, Chuang Y-C, Lo H-W, Lee T-I. A two-stage MCDM model for exploring the influential relationships of sustainable sports tourism criteria in Taichung City. *International journal of environmental research and public health*. 2020;17(7):2319. <https://doi.org/10.3390/ijerph17072319>
5. González-García RJ, Martínez-Rico G, Bañuls-Lapuerta F, Calabuig F. Residents' perception of the impact of sports tourism on sustainable social development. *Sustainability*. 2022;14(3):1232. <https://doi.org/10.3390/su14031232>
6. Špindler T, Lesjak M, Gorenak M. Changing values through generations: The case of mountain tourists. *Academica Turistica-Tourism and Innovation Journal*. 2022;15(1). <https://doi.org/10.26493/2335-4194.15.95-109>

7. Ali A. Estimating the recreational value of mountain tourism to shape sustainable development in Gilgit-Baltistan, Pakistan. *Journal of Cleaner Production*. 2023;426:138990. <https://doi.org/10.1016/j.jclepro.2023.138990>
8. Basariya SR, Ahmed RR. The Influence of 'Adventure Tourism Activities' in promoting tourism business in mountain stations. *Journal of Hospitality and Tourism Management*. 2019;8(2):1-10. <https://doi.org/10.3390/su151914358>
9. Xu M, Bai C, Shi L, Puška A, Štilić A, Stević Ž. Assessment of mountain tourism sustainability using integrated fuzzy MCDM model. *Sustainability*. 2023;15(19):14358. <https://doi.org/10.3390/su151914358>
10. Mondal S, Samaddar K. Responsible tourism towards sustainable development: Literature review and research agenda. *Trends in Asia Pacific Business and Management Research*. 2022;85-122. <https://doi=10.1080/13602381.2021.1857963>
11. Haghı M, Heidarzade E. An Analysis of the Factors of Realizing Sustainable Tourism in Mountainous Cities (Case Study: Khansar City). *Geographical Studies of Mountainous Areas*. 2021;2(2):91-108 (in Persian) <https://doi.org/10.52547/gsma.2.2.83>
12. Jaferi p, razavi smh, kalateh seifari m. Modeling the Effective Factors in the Development of Mountain Sports Tourism with a Focus on Innovation (Case study: Tehran Metropolitan Mountains). *Journal of Tourism and Development*. 2019;8(2):127-46 (in Persian) DOI: 10.22034/jtd.2019.156011.1567
13. Colasante A, D'Adamo I, De Massis A, Italiano S. An exploratory study of stakeholder views on the sustainable development of mountain tourism. *Sustainable Development*. 2024;32(4):3722-35. DOI: 10.1002/sd.2878
14. Wagenseil U, Wyss M, Huck L. The case of sustainable tourism development in alpine destinations: Importance, implementation, and the role of the local DMO. *Tourism Planning & Development*. 2024;21(6):659-81. <https://doi.org/10.1080/21568316.2022.2107561>
15. Gao Y, Ren Y. Research on the Development of Sports Tourism Products in the Red River Valley of Taihang Mountains, Hebei, China. *Global Sport Science*. 2023;39-48. <https://doi.org/10.58195/gss.v1i1.49>
16. Zeng L, Li RYM, Nuttapong J, Sun J, Mao Y. Economic development and mountain tourism research from 2010 to 2020: Bibliometric analysis and science mapping approach. *Sustainability*. 2022;14(1):562. <https://doi.org/10.3390/su14010562>
17. Shuxin W, Chunping T, Jiankuo D, Zi T, Chenyan L, Yarong W. A responsible tourism system at glacier tourism sites: Reducing the impacts of tourism activities on glaciers. *Journal of Resources and Ecology*. 2022;13(4):697-707. DOI: 10.5814/j.issn.1674-764x.2022.04.015
18. Zhao Y, Zhou R, Yu Q, Zhao L. Revealing the contribution of mountain ecosystem services research to sustainable development goals: A systematic and grounded theory driven review. *Journal of Environmental Management*. 2025;373:123452. <https://doi.org/10.1016/j.jenvman.2024.123452>
19. Apollo M. A bridge too far: the dilemma of transport development in peripheral mountain areas. *Journal of Tourism Futures*. 2025;11(1):23-37. <https://doi.org/10.1108/JTF-04-2024-0065>
20. Miao J, Song X, Zhong F, Gao F, Huang C, Zhao X. The Priority Implementation of the Sustainable Development Goals in Underdeveloped Mountain Regions. *Sustainable Development*. 2025;33(3):3331-47. <https://doi.org/10.1002/sd.3297>